

Vogels als kasteelheren

'Koekuitbos' en 'Kasteel Koekuit' zijn namen die bij zowat alle Moorsledenaars bekend in de oren klinken. Het is een landelijke groene stek, aan de rand van de gemeente. Een zeer mooi stukje natuur waar de zachte heuvelrug en het uitgestrekte uitzicht menig fietser aantrekt. De meeste van die fietsers draaien het hoofd richting kasteel als ze langs de ruime kasteeltuin rijden. Oplettende fietsers zal wel zijn opgevallen dat er zich enorm veel vogels ophouden in en rond dit park. Dit is niet meer dan logisch, want de bewoner van dit kasteel heeft iets met vogels.

Onze natuurvereniging 'De Reiger' plaatste daar tientallen jaren geleden

al een groot aantal nestkasten en de kasteelheer onderhoudt deze met veel liefde. Bovendien zorgt hij in de winter voor extra krachtvoer voor zijn gevleugelde vrienden. We zijn dan ook blij dat we de kans kregen om het woonaanbod voor de gevederde kasteeltuinbewoners te optimaliseren. Op naar de 'vogel-wooninrichting Koekuitdomein 2.0'.

Het heeft iets speciaals als je door zo'n grote smeedijzeren poort de oprijlaan mag nemen. En als je een tijdje in deze grote tuin mag vertoeven, voel je je bevoorrecht. Nogal wat mensen herkennen dat 'kasteeldomeingevoel' waarschijnlijk wel. In september 2019 kon je dat

zelf ervaren. Toen werd het domein uitzonderlijk opengesteld tijdens de Open Monumentendag, een unieke samenwerking tussen 'Heemkring Moorslede', 'Kloen' en 'Natuurpunt Mandelstreek'.

Ik neem graag een en ander over uit de brochure die speciaal voor de Open Monumentendag werd samengesteld. Het gebouw dateert van omstreeks 1800 en werd in het Koekuitbos ingeplant. De omgeving van het kasteel werd door de eigenaars, de familie de Meulenaere, onmiddellijk als park ingericht.

Vandaag is het kasteel niet meer in zijn oorspronkelijke staat. In de Eer-

Kasteel Koekuit ligt in een heerlijk park vol eeuwenoude bomen, zoals deze reusachtige plataan.

ste Wereldoorlog hadden de vliegeniers te weinig respect voor het grote rode kruis dat voor het kasteel op de grond werd geschilderd. Het kasteel werd door de Duitsers als hospitaal gebruikt, maar werd toch gebombardeerd. Gelukkig bleven veel bomen wel overeind.

Deze eeuwenoude reuzen hebben ondertussen al veel vogellevens zien passeren. Gelukkig bleken de nazaten van de oorspronkelijke kasteelheren ook liefhebbers van mooie natuur; zo konden deze oude bomen blijven staan. Je vindt er stokoude exemplaren van de amberboom, Amerikaanse walnoot, beuk (bruine, treur- en varenbladige beuk), eiken (Amerikaanse, Hongaarse en zomer-eik), gewone esdoorn, haagbeuk, Japanse notenboom, plataan (gewone en Spaanse) en zomerlinde. Geen wonder dat je je hart kan verliezen aan deze woning, prachtig ingeplant in de ruime tuin. Het respect voor deze oudjes bleef onveranderd toen de familie Denolf dit domein aankocht in 1986, nadat ze het eerst 14 jaar huurden.

Dat de familie Denolf de natuur in het hart draagt, hebben we als kleine natuurvereniging al vaker mogen ondervinden. Het gaat hen niet om 'de show', maar ligt veel dieper. Wanneer er ingegrepen moet worden op hun domeinen informeren ze zich graag bij Natuurpunt, zodat ze weten hoe ze de inrichting best kunnen uitvoeren om de natuur het meest te ondersteunen. Dat was niet anders toen ze bijvoorbeeld de aanplantkosten droegen van de bomenrijen aan de weg rond het kasteel. De oude populieren moesten weg vanwege ziekte en werden vervangen door eiken die nog een eeuw mee kunnen en van deze

weg weer een laan zullen maken. Ook sponsorden ze ons vorig jaar met een gulle bijdrage voor de aankoop van het Waterdambosje. Het is duidelijk dat de familie Denolf een groen hart heeft.

Met veel enthousiasme gaan we midden april aan de slag om het nestkastaanbod op het domein te optimaliseren. We hebben een twintigtal nieuwe nestkasten bij, in allerlei soorten en maten. Nestkasten die al een aantal jaren onbewoond zijn, zullen we een andere plaats geven. Dit op het kasteeldomein van Rik Denolf en ook deels op het domein van zoon Francis, wat verderop.

We hebben een behoorlijke variatie aan nestkasten bij. In een 'gewone tuin' heb je meestal nauwelijks kans om een kast voor een boomkruiper te plaatsen. Hier ligt dit anders. Meerdere oude bomen hebben een schors die even gegroefd is als de huid van een getaande zeeman. Boomkruipers, met hun kenmerkende lange kromme bek, broeden graag tussen stukken losgekomen schors. Dan is het ideaal dat de 'kruipopening' van de nestkast pal naast een diepe groef komt te liggen. We vinden makkelijk een paar hoge plaatsen om dit soort nestkasten op te hangen.

We weten dat we een gok wagen als we ook een nestkast voor een boomklever plaatsen. Toch voelen we ons niet volledig kansloos. Deze prachtige bosbewoner wordt hier wel meer waargenomen en daar zal de nabijheid van het Koekuitbos zeker voor iets tussen zitten. Het zou super zijn moesten we binnenkort de melding krijgen dat ook deze kast bewoond wordt.

Mezen zijn een groep die hier sterk vertegenwoordigd is. Overal waar je kijkt zie je ze rondfladderen, druk op zoek naar een volgende maaltijd. Een kast hangt nog geen 3 minuten aan een boom of ze wordt al geïnspecteerd door deze 'blauw-geeltjes'. Dat gebeurt zo vaak dat we beginnen denken dat we lijden aan achtervolgingswaan-zin. Deze kasten plaatsen we vlot, op ruime afstand van elkaar. De kleinzoon van Rik blijkt een zeer werkwillige hulp bij het ophangen en zoon Francis springt ook bij waar nodig.

Er zijn hier zo veel goede plekken om nestkasten op te hangen dat we graag ingaan op de vraag van de eigenaars. Ze hebben de vogelwoongelegenheden het liefst zo hangen dat ze vanuit het kasteel zichtbaar zijn. Achter de kasteelramen ligt steevast een verrekijker klaar om van dichterbij te kunnen genieten van de bedrijvigheid van de boombewoners. Dat we het vlieggat daarbij zo veel mogelijk naar het oosten richten, blijft natuurlijk de rode draad in de ganse ophangprocedure.

Een mussenhotel mag zeker ook niet ontbreken. Deze kleine bruin gevlekte vogels waren vroeger overal ruim aanwezig, maar hebben het nu moeilijk. Eén van de hoofdredenen is dat er een gebrek is aan nestplaatsen. Supergoed isoleren en alle kieren dichtstoppen is goed tegen de opwarming van de aarde, maar maakt ook dat de mussen steeds minder nestplaatsen vinden. Mussen doen normaal niet zo moeilijk over de precieze locatie van hun woning. Een houten wand is dan een gemakkelijke plek om hun hotel op te hangen.

Op beide domeinen plaatsen we ook een kastje voor een roodborst. Dat zijn liefhebbers van grotere vliegopeningen dan de kleine gaatjes die mezen verkiezen. Hetzelfde geldt voor het kastje voor de winterkoning. Al blijkt dit kleine vogeltje moeilijk te sturen voor zijn woonplaats. Hij staat bekend voor zijn vaak erg vreemde nestplaatskeuze. Zo werden er al nesten gevonden in bijvoorbeeld lege blikken, oude landbouwmachines of rollen prikkeldraad. Ik hoorde zelfs al vaker dat ze een nest maakten in de zak van een opgehangen jas of schort, soms zelfs binnen in een tuinhuis. En als deze kast wordt goedgekeurd, zal binnenkort duidelijk worden waarom dit kleine bruintje er van verdacht wordt ooit een luidspreker te hebben ingeslikt. Het zangvolume dat dit kleine vogeltje kan ontwikkelen is namelijk omgekeerd evenredig aan zijn grootte.

Wanneer we horen dat de eerder opgehangen insectenhôtels niet

echt een succes zijn, gaan we even kijken. We vinden ze terug op een sterk beschaduwde plek. In tegenstelling tot vogels willen solitaire bijen veel liever een plekje in volle zon, liefst ook met weinig wind. Daarom verplaatsen we de hotels. Ook voor deze bouwsels vinden we vlot een beter stekje. Grote kans dat binnenkort veel meer gaatjes ingenomen worden door nijverige metselbijen en andere hottelliefhebbers.

Als we na de laatste ophangwerken door Francis worden uitgenodigd voor een West-Vleteren en een paar hapjes, om de voormiddag af te sluiten, zeggen we geen neen. De gesprekken tijdens deze genotvolle afsluiter gaan natuurlijk voor het grootste deel over de natuur. Wanneer we opperen dat deze tuin met ruim uitzicht op de omliggende velden ook een prima plek zou zijn voor een torenvalkbak, wordt dit voorstel enthousiast onthaald.

De oude fruitboom, diep in de tuin, lijkt me ook een pracht van een plek om een steenuilenkast op te hangen. Als we vernemen dat hun baltsroep regelmatig te horen is en die bak daar zeker mag komen, hebben we weer een werkje dat op onze to-do-lijst mag komen staan. We nemen afscheid met de belofte contact te houden.

Als ik naar huis rijd, word ik overmand door een gelukkig voldaan gevoel. Of dit nu komt doordat ik meen dat ik iets goed voor de natuur heb gedaan, of door die West-Vleteren achteraf, ben ik niet helemaal zeker. Het maakt ook niet veel uit; 'ajjejoemogoevoeld' lijkt me nu gewoon een prima gedachte. Hopelijk voelen de bewoners van deze nieuwe kasten zich straks ook even goed in hun nieuwe woonst.

Tekst: Bart Debaes
Foto's: Filip Cardoen

Met een beetje hulp en samenwerking was de grote 'nestkastupdate' zo gepiept.
Rechts een boomkruiperkast, met de opening links bovenaan, tegen de stam.